

The Garden of Cosmic Speculation

thema
tuinen als
kunstvorm

The black hole, Garden of Cosmic Speculation, Dumfries. (foto: OX Gate)

Is het een tuin? Is het een park? Is het een kunstwerk? Wie in Schotland *The Garden of Cosmic Speculation* van Charles Jencks bezoekt, valt van de ene verbazing in de andere. Als het tenminste lukt om de tuin te bezoeken. Slechts één dag per jaar, op een zondag in mei, stelt Jencks zijn tuin vijf uren open. Voor wie de dag heeft gemist, bieden filmpjes op Youtube, Jencks website en zijn boeken troost.

Portrack House

In de buurt van het plaatsje Dumfries in Zuidwest Schotland ligt Portrack House. Een negentiende-eeuws landhuis tussen de Schotse heuvels. Jencks beschrijft het als een pittoresk maar bescheiden huis. Het is het ouderlijk huis van zijn echtgenote Maggie Keswick. Zij brak door in 1978 met haar standaardwerk *The Chinese Garden*. Kunst- en architectuurhistorici kennen Charles Jencks als pleitbezorger en theoreticus van het postmodernisme. Werd het modernisme gekenmerkt met *less is more*, voor het postmodernisme was het *less is a bore*. Denk daarbij aan het Groninger Museum dat zich als een paradijsvogel manifesteert.

Het begin

Terug naar Dumfries naar de *Garden of Cosmic Speculation*. De aanleg van een zwembad voor de kinderen in 1988 bleek de start van het ontwerp van Keswick en Jencks. En ook de start van Charles Jencks als landschapsarchitect.

Keswick ontwierp de waterpartijen. Jencks haalde zijn inspiratie uit het heelal, de wetenschap en wiskundige formules. In zijn park zijn onder andere zwarte gaten, formules en DNA-spiralen vertaald in groen. De strakke waterpartijen liggen ingebed in hogere, getrapte heuvelruggen. Het zwarte gat is opgebouwd uit een verdraaid schaakpatroon van aluminium en graszoden onder een oude boom dat de zuigende werking voorstelt. Ook taligheid speelt een rol: naast de Slug Lakes liggen Snail Mound en Snake Mound. Het is een opvallende tuin die niet zo zeer wordt gedragen door de plantenkeus maar door de uitgesproken vormtaal. Jencks over zijn werk: "I trained as an architect, I knew how to design landscape. Landscape is in my bones but horticulture is not necessarily my primary strength."

Tuintraditie

Jencks' tuin lijkt op het eerste gezicht op zich zelf te staan. Jencks zelf vindt echter zijn tuin passen binnen de historische tuintraditie. "When we began the garden, I was not concerned with the larger issues of the cosmos. But over the years, they came more and more to the fore and I have used them as a spur to think about nature and to contemplate and speculate on the origins of the universe." Net als de *Garden of Cosmic Speculation* verwijzen ook Japanse Zentuinen, Perzische paradijsstuinen en Engelse en Franse renaissancestuinen naar de kosmos. De tuin is als een miniatuur universum om het universum beter te begrijpen. "What is a garden if not a celebration of our place in the universe?"

The Lady of the North

De *Garden of Cosmic Speculation* was Jencks' eerste tuin en meerdere volgden. De hand van Jencks is herkenbaar in al zijn ontwerpen. De golvende lijnen, spirallende paden, langwerpige, getrapte heuvels komen vrijwel altijd terug. Zijn meest recente park is *Northumberlandia, the Lady of the North*, dicht bij Cramlington, Northumberland, uit 2012. Het park, of misschien beter landschapsbeeld, is groot, 34 meter hoog en 400 meter lang. Het bestaat uit een op haar rug liggende vrouw met gespreide armen, haar beide benen zijn naar een kant gedraaid. Haar vrouwelijke curven zijn benadrukt met kalkpaden. Als je er wandelt, is het niet zozeer de mensvorm die opvalt, maar de alsmaar draaiende paden rond heuvels. Volgens Jencks moet je de helft van de tijd niet beseffen dat het een vrouw is. Het geheel doet denken aan de grote krijttekeningen in Zuid-Engeland zoals *The White Horse of the Berkshire downs*.

Mocht u op een zondag in mei in de buurt zijn van Dumfries dan zou u zeker een bezoekje moeten brengen aan de *Garden of Cosmic Speculation*. Ik hoor graag uw mening.

Bronnen:

Charles Jencks, *The garden of Cosmic Speculation*, London: Frances Lincoln Ltd, 2003.
www.charlesjencks.nl
www.northumberlandia.com.

Wandelkaart van het park

(foto: www.northumberlandia.com)

De auto links onder op de foto geeft aan hoe groot de dame is. Northumberlandia, The Lady of the North.

(foto: www.northumberlandia.com)

Silhouet van de liggende dame.

(foto: www.northumberlandia.com)